

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Президент Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

Сергій КВІТ

14 травня 2026 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

**для здобуття ступеня магістра за спеціальністю
В9 «Історія та археологія»
(галузь знань: В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»;
освітньо-наукова програма: «Історія»)**

Схвалено
Вченою радою
факультету гуманітарних наук
(протокол № 11 від «14» травня 2026 р.)

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит за спеціальністю В9 Історія та археологія (освітньо-наукова програма «Історія») передбачений «Правилами прийому на навчання до Національного університету «Киево-Могилянська академія» в 2026 році» для тих вступників, які вступають для здобуття ступеня магістра за спеціальними умовами вступу відповідно до п. 84 розділу V Правил прийому.

Фаховий іспит за спеціальністю В9 «Історія та археологія» (освітня програма «Історія»), має за мету з'ясування рівня професійних компетенцій, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів з базових історичних дисциплін («Історія України» та «Історія України ХХ ст.», «Історія Габсбурзької монархії», «Історія Речі Посполитої», «Історія західної цивілізації – 1, 2, 3»; «Новітня історія Європи», «Вступ до історії», «Українська та зарубіжна історіографія»); визначення їхньої готовності до засвоєння відповідної освітньо-наукової програми магістерського рівня.

Фаховий іспит за спеціальністю В9 «Історія та археологія» (освітньо-наукова програма «Історія») для вступу для здобуття ступеня магістра проводиться очно в комп'ютерних класах НаУКМА із застосуванням технологій комп'ютерного тестування на платформі DistEdu із відеофіксацією процесу. Результати тестування зберігаються в корпоративному хмарному сховищі та/або системі DistEdu.

НаУКМА забезпечує відеозапис вступного іспиту зі спеціальності не менше ніж з двох відеокамер, розміщення на сайті університету, внесення посилання на цей запис в ЄДЕБО впродовж трьох робочих днів після оприлюднення оцінок вступників, а також зберігання відеоматеріалів та письмових робіт протягом одного року.

Загальна кількість тестових завдань – 40.

Тривалість виконання тесту – 90 хв.

Зразок тестового завдання:

Вячеслав Липинський був яскравим представником:

1. Позитивістської історіографії.
2. Ерудитської історіографії.
3. Неоромантичної історіографії.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

1) Історія України:

1. Історична наука в Україні другої половини ХІХ – початку ХХ ст.: постаті та школи.
2. Сучасна зарубіжна історіографія історії України: основні тематичні напрями.
3. Магдебурзьке право в Україні: поширення і структура міського самоврядування.
4. Запорозька Січ у ХVІ–ХVІІІ ст.: характеристика феномену, зміни місцелеребування, засади внутрішнього устрою.
5. Українські воєводства у Речі Посполитій: елементи самоврядування, феномен регіоналізму.
6. Революція 1648 – 1657 рр.: основні постаті, битви та події, трактування в історіографії.
7. Доба «Руїни»: основні постаті та політичні орієнтації.

8. Іван Мазепа: біографія та політичні позиції.
9. Гетьманщина: політичний статус, управління, соціальна структура суспільства.
10. Кримський ханат: утворення, зовнішня політика, ліквідація.
11. Освіта в ранньомодерній Україні: навчальні структури, освітні новації, найвидатніші постаті.
12. Зміни в політичній приналежності українських земель після поділів Речі Посполитої.
13. Український національний рух у добу Романтизму в підросійській Україні та на Галичині.
14. Українські слов'янофіли.
15. «Весна народів» на західноукраїнських землях 1848–1849 рр.
16. Реформи 1860-х рр. у Російській імперії.
17. Київська Громада й народництво: зміст та прояви феномену, постаті «громадівців».
18. Громадські та політичні об'єднання в Галичині у другій половині XIX – на початку XX ст.
19. Політичні партії у підросійській Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.
20. Промисловий переворот на території підросійської України та його наслідки.
21. Визвольні змагання в Україні 1917–1921 рр.: основні етапи, причини поразки.
22. Українська та Західноукраїнська Народні Республіки: проголошення, владні органи, ключові постаті.
23. Україна в складі СРСР у міжвоєнний період: колективізація та індустріалізація, Голодомор.
24. Українські землі у між двома світовими війнами за межами СРСР: державна приналежність, політичні позиції української еліти.
25. ОУН-УПА: створення, політична та ідеологічна платформи, провідні постаті.
26. Україна в Другій світовій війні: окупаційний режим, колаборація і Рух Опору.
27. Зміни в політичній приналежності українських земель після Другої світової війни; депортації і насильницькі переселення.
28. Львівський «собор» 1946 р. та Греко-Католицька Церква у підпіллі.
29. Дисидентський рух в Україні у 1960–1980-х рр.: форми опору комуністичному режимові, основні постаті.
30. Перебудова й проголошення незалежності України.

2) Всесвітня історія:

1. Основні напрямки вивчення всесвітньої історії: західне домінування, орієнталізм, колоніалізм, розуміння імперій
2. Ренесанс і Реформація: течії та основні постаті.
3. Єзуїтське та протестантське шкільництво XVI–XVIII ст.: зміст «освітньої революції».
4. Політичний устрій Речі Посполитої за Люблінською унією.
5. Гугенотські війни. Нантський едикт.
6. Центральна Європа за Вестфальським миром.
7. Славетна революція: республіка і протекторат в Англії.
8. Французьке Просвітництво: ключові постаті, світоглядні доктрини.
9. Зміст і наслідки Йозефинських реформ.
10. Велика Французька революція: перебіг, основні постаті й доктрини.
11. Наполеонівський кодекс і конкордат.
12. Конгреси та інтервенції Священного союзу.
13. Романтизм: початки європейської модерності в ідеологіях та мистецтві.
14. Поява самостійних держав у Латинській Америці.
15. Промисловий переворот в Англії та Європі.
16. Рісорджименто і національне об'єднання Італії.

17. Утопічний соціалізм і анархізм: ідеології та прояви у робітничому русі.
18. Громадянська війна у Сполучених Штатах Америки.
19. Дуалістичний устрій Дунайської монархії.
20. Троїстий союз та Антанта.
21. Паризька мирна конференція і Версальсько-Вашингтонська система.
22. Авторитарні і тоталітарні режими у Європі міжвоєнного періоду.
23. Політика «умиротворення агресора» та система «колективної безпеки».
24. Основні фронти й битви Другої світової війни.
25. Майбутнє Європи і світу на міжнародних конференціях у Тегерані, Ялті та Потсдамі.
26. Початок, перебіг і завершення Холодної війни.
27. Основні причини, напрями та етапи євроінтеграції.
28. Процеси деколонізації в Азії та Африці.
29. «Оксамитові революції» у країнах Центрально-Східної Європи.
30. Процеси глобалізації сучасного світу.

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1) Історія України

Основна:

1. *Бажан О. Г., Данилюк О. З.* Український національний рух: основні етапи і тенденції розвитку (кінець 1950-х – 1980-ті рр.). – Київ, 2000.
2. *Верстюк В. Ф.* Українська революція: доба Центральної Ради, Українська держава. – Київ, 1996.
3. *Голобуцький В. О.* Запорозьке козацтво. – Київ, 1994.
4. *Грицак Я.* Нарис історії України. Формування модерної української нації, ХІХ–ХХ століття. – Київ, 2000.
5. *Скельчик С.* Українофіли. Світ українських патріотів другої половини ХІХ століття. – Київ, 2010.
6. Історія української культури. – Київ, 2003. – Т. 3: Українська культура другої половини ХVІІ–ХVІІІ століть.
7. *Касьянов Г.* Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х років. – Київ, 1996.
8. *Кентій А. В.* Нарис історії боротьби ОУН-УПА в Україні (1946–1956 рр.). – Київ, 1999.
9. *Коваль М.* Україна у Другій світовій і Великій вітчизняній війнах (1939–1945 рр.). Спроба сучасного концептуального бачення. – Київ, 1994.
10. *Косик В.* Україна і Німеччина у Другій світовій війні. – Львів, 1991.
11. *Кульчицький С. В.* Комунізм в Україні: Перше десятиріччя (1919–1928). – Київ, 1996
12. *Кульчицький С. В.* Ціна «Великого перелому». – Київ, 1995.
13. *Плохій С.* Наливайкова віра: козацтво та релігія в ранньомодерній Україні. – Київ, 2005.
14. *Посохова Л. Ю.* На перехресті культур, традицій, епох. Православні колегіуми України наприкінці ХVІІ – на початку ХІХ ст. – Харків, 2011.
15. *Смолій В. А., Степанков В. С.* Українська національна революція ХVІІ століття (1648–1676 рр.). – Київ, 2009.
16. Українська історіографія на зламі ХХ і ХХІ століть: здобутки і проблеми / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2004.
17. *Хижняк З., Маньківський В.* Історія Києво-Могилянської академії. – Київ, 2003.

18. *Шаповал Ю., Пристайко В., Золотарьов В.* ЧК–ГПУ–НКВД в Україні. – Київ, 1997.
19. *Шліхта Н.* Церква тих, хто вижив. Радянська Україна, середина 1940-х–початок 1970-х рр. – Харків, 2011.
20. *Яковлева Т.* Гетьманщина в другій половині 50-х років XVII ст. Причини і початок Руїни. – Київ, 1998.
21. *Яковенко Н.* Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – Київ, 2006.

Додаткова:

1. *Горобець В. М.* Присмерк Гетьманщини: Україна у роки реформ Петра I. – Київ, 1998.
2. Історія українського козацтва. Нариси у 2-х тт. – Київ, 2006.
3. *Ковтун В.* Історія Народного руху України. – Київ, 1995.
4. *Когут З.* Російський централізм і українська автономія. Ліквідація Гетьманщини, 1760 – 1830. – Київ, 1996.
5. *Крип'якевич І. П.* Богдан Хмельницький. – Львів, 1990.
6. Україна: процеси націотворення / Упор. А. Капелер. – Київ, 2011.
7. *Шевченко І.* Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII століття. – Львів, 2014.
8. *Щербак В. О.* Українське козацтво: Формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. – Київ, 2009.

2) Всесвітня історія

Основна:

1. *Ададуrow В.* Історія Франції: Королівська держава та створення нації у XVIII ст. – Львів, 2002.
2. *Бураков Ю. В.* Новітня історія країн Азії та Африки (1945–1992). – Київ, 1993.
3. *Газін В.П., Кошилов С.А.* Новітня історія країн Європи та Америки 1918–1945. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Київ, 2003.
4. *Гобсбаум Е.* Вік екстремізму. Коротка історія XX віку. – Київ, 2001.
5. *Гончар Б.М., Городня Н.Д.* Нова історія країн Європи і США 1870–1918. – Київ, 2008.
6. *Граціозі А.* Війна і революція в Європі, 1905–1956 рр. – Київ, 2005.
7. *Дейвіс Н.* Європа. Історія. – Київ, 2000.
8. *Джадт Т.* Переосмислення XX століття. – Київ, 2024.
9. *Дюррозель Ж. Б.* Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. – Київ, 1995.
10. *Зашкільняк Л., Крикун М.* Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. – Львів, 2002.
11. *Зонтгаймер К.* Як нацизм прийшов до влади. – Київ, 2008.
12. *Іваницька О.П.* Новітня історія країн Європи і Америки. 1945–2013. – Київ, 2013.
13. *Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст.) / За ред. В. Ярового.* – Львів, 2001.
14. *Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу / За ред. Б.В. Сипко.* – Львів, 2020.
15. *Історія Центрально-Східної Європи / За ред. Л. Зашкільняка.* – Львів, 2001.
16. *Мак Ніл В.* Піднесення Заходу: Історія людської спільноти. – Київ: Ніка-Центр, 2020.
17. *Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945–70-ті рр.) / Гол. ред. С. В. Головка.* – Київ, 1999.
18. *Ротшильд Дж.* Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. – Київ, 2001.

19. *Ротшильд Дж., Уінгфілд Н. М.* Повернення до різноманітності: Політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни. – Київ, 2004.
20. *Троян С.* Німеччина у боротьбі за «місце під сонцем» (колоніальна та світова політика 1884–1900). – Київ, 2017.
21. *Фергюсон Ніл.* Цивілізація. Як Захід став успішним. – Київ, 2022.
22. *Шай Д.* Історія Америки. – Львів, 2021

Додаткова:

1. *Броснат М.* Держава Гітлера. – Київ, 2009.
2. *Вандич П.* Ціна свободи: Історія Центрально-Східної Європи від Середньовіччя до сьогодення. – Київ, 2004.
3. *Дворнік Ф.* Слов'яни в європейській історії та цивілізації. – Київ, 2000.
4. *Дятлов В. О.* «В ім'я Бога і загального добра». Нижчі верстви населення німецького міста і Реформація. – Чернігів, 1997.
5. *Зайбт Ф.* Блиск і вбогість Середньовіччя: Історія з початком і кінцем. – Львів, 2009.
6. *Кені П.* Карнавал революцій. Центральна Європа 1989 року. – Київ, 2006.
7. *Кріль М., Баран З.* Історія Югославії, 1918 – 1990. – Львів, 1997.
8. *Мак-Грат А.* Інтелектуальні витoki європейської Реформації. – Київ, 2008.
9. *Попович М.* Червоне століття. – Київ, 2005.
10. *Сулима Камінський А.* Історія Речі Посполитої як історія багатьох народів, 1505 – 1795: Громадяни, їхня держава, суспільство, культура. – Київ, 2011.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання тестових завдань за спеціальністю В9 «Історія та археологія» (освітня програма «Історія») здійснюється за 200-бальною шкалою (0–200 балів); при цьому кількість балів за правильну відповідь на одне тестове завдання становить 5 балів

У випадку, якщо результати фахового іспиту за 200-бальною шкалою становлять менше 100 балів (0 – 99 балів), абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність В9 «Історія та археологія» (освітня програма «Історія»).

Голова фахової атестаційної комісії

М. В. Яременко